

МАРІАННА КОПИЦЯ

ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЙНГОЛЬДА ГЛІЄРА В КИЄВІ: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ ПОГЛЯД

Славетна історія Київської консерваторії-академії, що переступає перший вагомий сторічний рубіж і крокує до нового часо-просторового відліку свого розвитку, – це фундаментальна, багаторівнева траєкторія концептуальних звершень національного мистецького державотворення. Міцний фундамент, який було закладений у перші десятиліття її існування, уможливив довготривалий старт у напрямку фондування глибоких професійних художньо-естетичних засад, музично-реформаторських просвітницьких позицій, поєднання науки й виконавської практики. За цей перший вагомий історичний проміжок часу у вузі склалась неповторна аура творчого натхнення, особливих відносин між керівництвом, викладачами, студентами, співробітниками. Без перебільшення можна стверджувати, що закладався міцний генетичний код, і цим ми завдячуємо високопрофесійній музичній еліті – О. Кошицю, Б. Яворському, В. Пухальському, Г. Беклемішеву, К. Михайлову... Серед цих імен особливо вивищується ім'я Рейнгольда Моріцовича Глієра – знакової постаті для музичної культури України перших десятиліть минулого століття.

Діяльність Р. Глієра як одного з найвизначніших будівничих своєї епохи важко переоцінити. Він – фундатор професійної композиторської школи, ініціативний ректор, засновник класу симфонічного диригування, оперної студії, музикант-просвітник, критик, публіцист. Формула особистості цієї непересічної постаті проєктується такими якостями як етика професіоналізму, мудрість, справедливість, доступність, невимушеність спілкування, працездатність. А чи не є це і в наш час критеріями праці усіх членів колективу Академії? Це виховується з перших років навчання, але важливо, що й поступаючи на роботу до вузу, через деякий час працівник включається у наш ритм, творчу ауру спілкування і приймає її не-

писані закони. Темпоритм за такою «глієрівською формулою» навічно вкарбувався в організм колективу.

Київський період діяльності Р. Глієра відзначений увагою українських музикознавців. Існує чимало статей і розвідок, заснованих на архівах нашого вузу, періодичній пресі, мемуарних та епістолярних матеріалах. Такий джерелознавчий погляд є винятково цінним, адже містить колоритні, оригінально окреслені відомості про непересічних особистостей, які стояли біля витоків консерваторії, про правдиві події і факти і, найголовніше, неповторний аромат відтворюваної епохи. Але найважливішим у переліку джерел є особистий фонд Р. Глієра, що знаходиться у Москві, у знаменитому Російському державному архіві літератури та мистецтва (РДАЛМ). Його можна назвати гігантським за кількістю та якістю матеріалів і, головне, часовими рамками – більш, ніж півстоліття. Важливо і те, що Р. М. Глієр не знищив жодного, на перший погляд незначного, папірця. Архів Р. Глієра залишається для нас невичерпним джерелом правдивої реконструкції історії та її фактів. Не одне покоління ще звернеться до знаменитого глієрівського фонду 2085 за новою інформацією. Спробуємо і ми актуалізувати частину матеріалів Київського періоду діяльності Р. М. Глієра. Їх можна розглядати за наступними трьома напрямками:

- робота Р. Глієра на посаді директора;
- Р. Глієр-вчитель;
- творчість митця київського періоду.

Проакцентуємо важливі моменти кожного з трьох напрямків, оперуючи як новознайденими матеріалами, так і вже опублікованими, щоправда, двадцяти-, а то й тридцятилітньої давнини. Додамо до цього і прикрий факт, що українські музикознавці в останні десятиліття втратили зацікавленість в постаті Р. Глієра. У Росії ж він фактично забутий. Про це свідчить і факт скромного відзначення 135-х роковин від дня народження Р. Глієра тільки у Великому залі НМАУ ім. Чайковського спільно з Інститутом музики.

Слід зауважити, що Р. М. Глієр був першим демократично обраним Художньою радою ректором. Справа у тому, що в період офіційної підготовки та урочистого відкриття Київської консерваторії Голова РМТ принцеса Олена Альтенбургська своїм наказом призначила виконувачем обов'язків директора київської консерваторії Дійсного статського радника В. Пухальського – видатного музиканта, який багато років опікувався питанням відкриття у Києві музичного вузу.

В архіві Р. Глієра збереглися два цікаві документи. Один – запрошення Рейнгольда Моріцовича: «По поручению г. Директора покорнейше прошу Вас, Милостивый Государь, пожаловать на заседание Художественного Совета, имеющее место быть во Вторник 15 апреля в 8 ч. вечера в здании Консерватории. Предметы обсуждения: Выборы на будущее трехлетие Директора Консерватории, на основании временных правил 1905 года, в виду оканчивающихся 1-го сентября сего года срока полномочий В. В. Пухальского. Подпись: Секретарь Совета К. Михайлов»¹. Другий – «Акт сдачи и приема денежных сумм Киевской консерватории»² за квитанціями з банку. Дві чекові книжки та ключ від каси здав 10 червня 1914 р. в. о. директора В. Пухальський. На рахунок консерваторії було 246 тис. 378 рублів 20 коп. Для порівняння приведемо виписку зі щоденника Р. Глієра про деякі продуктові придбання тих років: макаронів (13 коп.), ма-сла (19 коп.), хліба (23 коп.), яєць (28 коп.)³.

Діяльність Р. М. Глієра на посаді директора Київської консерваторії була надзвичайно «якісною». Саме 1914–1920 роки стали етапом формування такого конструктивно-методичного фундаменту, каркас якого з роками тільки поповнювався і

¹ Материали о работе Р. М. Глиэра в Киевской и Московской консерваториях (1914–1946) // РДАЛМ. – Ф. 2085. – Оп. 1. – Спр. 1160.

² Там само.

³ Записные книжки Р. М. Глиэра // РДАЛМ. – Ф. 2085. – Оп. 1. – Спр. 366. – Арк. 48–49.

розширювався новими кафедрами, наприклад, духових та народних інструментів, відокремлення кафедр, що спочатку існували як своєрідний симбіоз (скажімо, теоретико-композиторський відділ). Зауважимо, що Р. Глієр спочатку був запрошений Її Високістю принцесою О. Саксен-Альтенбурзькою на посаду професора кафедри теорії композиції.

Р. Глієр ініціював відкриття в консерваторії оперної студії та студентського симфонічного оркестру, керівником якого був особисто впродовж 1914–1920 років. Рейнгольд Моріцович вважав, що, окрім музичного професійного навчання, студентський і професорський склад вузу повинен постійно займатись справою виховання музично-естетичних смаків киян, а також пропагувати твори київських та сучасних композиторів. Згадаймо як приклад приїзд С. Прокоф'єва в 1916 році на прем'єру в Києві його знаменитого Першого фортепіанного концерту. Солістом був автор, за пультом стояв його вчитель Р. Глієр. В архіві збереглися програмки концертів під керівництвом Maestro, де виконувались твори Л. ван Бетховена, В. А. Моцарта, І. Стравінського, Ф. Шуберта, П. Чайковського, К. Сен-Санса, А. Арєнського. З нагоди відкриття консерваторії у листопаді 1913 року в кількох залах Києва (зал консерваторії, зал Громадського зібрання, зал Купецького зібрання) відбулись урочисті концерти учнів та професорів, де звучали зокрема твори Ф. Шопена, Ф. Ліста, І. С. Баха, Л. Ніколаєва, Р. Глієра, О. Гречанінова¹. Участь у таких концертах для міської громади брали професори Ф. фон Мулерт, О. Шперлінг, Е. Гандольфі, К. Михайлов, О. Химиченко та інші. Святкування були настільки урочисті і яскраві, що перетворились у свято всього міста. Завершилось все загальним банкетом, куди були запрошені всі учні й викладачі (у консерваторії з першого року навчання зафіксовано майже тисячу студентів), враження залишилися на довгі ро-

¹ Внизу програмки – цікава дописка: рояль з депо постачальників Київського відділення ІРМТ та консерваторії І. Кернтгоф та син.

ки. Прочитуємо уривок з листа Р. Глієру однієї з перших студенток – Валентини Полинцевої-Богданович: «...храню воспоминание о счастливых, невозвратных годах – о студенческих днях в консерватории чудесного Киева, который посетила своим присутствием по поводу преобразования сама принцесса Альтенбургская. Я помню эту церемонию и приседание дам <...> и наше любопытство повидать такое чудо!»¹.

В архіві Р. Глієра збереглися кілька листів принцеси Альтенбурзької, які доводять факт тісної співпраці композитора з ІРМТ, добрих взаємин принцеси і Рейнгольда Моріцовича. В одній з кореспонденцій від березня 1911 року принцеса запрошує Р. Глієра «принять на себя труд быть моим представителем на выпускных экзаменах в Московской консерватории» і не відмовитись після цього при особистому побаченні розповісти про враження від екзаменів з художньої точки зору. В іншому листі від 1916 року йдеться про критерії присвоєння звань професорів I та II ступенів. Р. Глієр просить її Високість дозволити присудити такі звання викладачам консерваторії. Принцеса Альтенбурзька відповідає негативно і висловлює бажання особистого ознайомлення та вивчення справ навчального закладу.

Найважливішою стороною директорської діяльності Р. Глієра назвемо його блискучу кадрову політику. За шість перших років функціонування консерваторія збагатилась плеядою неперевершених індивідуальностей, що склали епоху в історії вузу. У пресі згадувалось, що Р. Глієр запрошує на роботу до Києва кращих випускників Московської та Петербурзької консерваторій – віолончеліста С. Козолупова, піаніста С. Тарновського, органіста Київської кірхи І. Ульпе, викладачів по класах труби, валторни, кларнета. Високим досягненням Глієра як керівника й організатора була робота

¹ Письмо В. Полинцевой-Богданович Р. М. Глиэру. 1930 год. // РДАЛМ. – Ф. 2085. – Оп. 1. – Спр. 517.

Композитори і музикознавці Київської консерваторії...

в консерваторії Б. Яворського, Г. Нейгауза, скрипалів П. Коханського та Ю. Пуліковського.

В останній рік свого ректорства, у 1920 році, Р. Глієр запросив видатного піаніста і диригента Ф. Блуменфельда, який не тільки залишив по собі видатну школу, але і деякий час був директором консерваторії. І. Белза згадує, що запрошення працювати отримував і К. Шимановський, який розповідав йому про важкий період свого життя у Єлисаветграді спільно із Г. Нейгаузом та протягнуту Рейнгольдом Моріщовичем руку дружньої допомоги і підтримки. На той час у консерваторії працювали польський піаніст Юзеф Турчинський та інші польські музиканти. Р. Глієр близько товаришував зі знаменитим київським видавцем та музично-громадським діячем Владиславом Ідзиковським, який допомагав молодим композиторам у справі виконання і друкування нотної продукції. Відомо, що перші спроби залучити Кароля Шимановського до викладання датуються 1915 роком, але у Московському архіві Р. Глієра знаходимо лист Г. Нейгауза із Єлисаветграда від червня 1919 р., у якому йдеться, що обидва музиканти стали членами міського музичного Комітету при комісії Народної освіти, організовують концерти, лекції, інструкторські курси, але мають велике бажання працювати у Києві¹.

У справі збагачення та примноження професорсько-викладацького складу Київської консерваторії Р. Глієр виявив не тільки блискучу творчу інтуїцію, музикантське відчуття, неперевершений смак до спілкування зі справжніми інтелігентами, глибокими фахівцями, але й найкращі якості людини благородної душі, сердечної відкритості. Укажемо на запрошення Р. Глієра до Б. Яворського переїхати до Києва на роботу в консерваторії і поселитися у нього по вул. Басейній, буд. 6, кв. 18, поки він не знайде житло. У відповіді Б. Яворський розраховує не тільки на дах над головою, але і

¹ Письмо Г. Г. Нейгауза Р. М. Глиэру, июнь 1919 г. // РДАЛМ. – Ф. 2085. – Оп. 1. – Спр. 829.

отримання «вперед жалования или же мне непременно нужно привозить достаточную сумму денег для первоначального обзаведения?»¹. Все пояснюється надзвичайно просто, адже Рейнгольд Моріцович та Болеслав Леопольдович були давніми творчими побратимами. Про це свідчить їх листування, що почалось в роки навчання Глієра у Берліні з 1901 року. Яворський уважно слідкував за виконанням творів Глієра, особливо Третьої симфонії, балету «Хризис»: «...будет теперь о чем поговорить и об Одесском исполнении, и как исполнял Фительберг (про него я уже немного слышал – один из молодых Варшавских композиторов)»². На прохання Танєєва, Яворський навіть займався підготовкою виконання романсів Глієра у Москві, коли останній був на навчанні за кордоном.

Архів Р. Глієра відкриває ще одну важливу якість цієї непересічної особистості – концепційно-методичні зрушення, що лягли в основу якісної перебудови Київської консерваторії як вищого навчального закладу. Перший ректор, Р. Глієр став ініціатором впровадження кількох реформаторських проєктів. Про це свідчить унікальний документ – лист голові ІРМТ принцесі О. Альтенбурзьській про впровадження нових програм у консерваторії, що виходять із особливостей контингенту учнів саме у Києві, а не Москві чи Петербурзі. Ректори двох російських консерваторій О. Глазунов та М. Іполітов-Іванов наполегливо рекомендували йти шляхом впровадження такої системи, яка відпрацьована у них. У відповідь Р. Глієр написав відвертого, але глибокого аналітичного листа, в якому ознайомив її Високість із завданнями, що стоять саме перед очолюваним ним закладом, з чимось погоджуючись, а від чогось відмовляючись. Реформаторське

¹ Письмо Б. Л. Яворского Р. М. Глиэру от 09. 07. 1916 г. // РДАЛМ. – Ф. 2085 – Оп. 1. – Спр. 1081.

² Письмо Б. Л. Яворского Р. М. Глиэру от 09. 07. 1910 г. // РДАЛМ. – Ф. 2085 – Оп. 1. – Справа 1081.

кредо Р. Глієра – підвищення рівня професіоналізму, введення до програм українського національного елементу, реформа загальноосвітніх предметів як частини навчання у закладі, суворе дотримання матеріальних статків консерваторії з урахуванням допомоги особливо талановитим учням. Все це доводилось впроваджувати у непростих умовах війн та революційних переворотів, що так яскраво описано К. Михайловим у його спогадах: «...консерватория, несмотря на отсутствие средств для оплаты работников, голодное существование и студентов, и педагогов, несмотря на холод в здании, на частые бои за Киев, на бомбардировки и попадания снарядов вокруг консерватории и в нее, упорно продолжала свою скромную работу»¹.

Якщо ще раз переглянути щоденники Р. Глієра тих буремних років, викликають захоплення об'єми і амплітуда функцій цієї особистості – від кадрової політики, перебудови навчальних приміщень, питань програм та учбових планів, пенсійних турбот про «старичков», симфонічні й камерні концерти, регулярність у роботі хорових і оркестрових класів, оперні вистави, фінансову систему – аж до офіційних та неофіційних відносин ректора з викладачами. А скільки листів написано Р. Глієром у вищі державні інстанції, щоб звільнити студентів і педагогів від військового обов'язку, щодо питань друку наукової продукції викладачів у видавців Ідзиковського та Юргенсона. Перераховано лише малу частину копіткої, трудомісткої роботи Р. М. Глієра – керівника, як кажуть, від Бога, наділеного багатьма чеснотами, що дозволили цій непересічній особистості не тільки провести заклад через неймовірні випробування історико-соціальними

¹ Михайлов К. Из истории Киевской консерватории // Академия музичної еліти України: Історія і сучасність: До 90-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. – К. : Муз. Україна, 2004. – С. 73.

катаклізмами, але і закласти міцний фундамент майбутнього нашого славетного вузу.

Інший важливий напрямок діяльності митця у київський період – це його викладацька робота. З гордістю зараховуючи себе до школи Танєєва, Глієр успадкував найкращі риси свого великого вчителя, мислителя і людини. Під впливом С. І. Танєєва Р. Глієр «впорядкував свої етичні погляди», виробив професійну етику, що проявлялась у ставленні до учнів та колег. У спогадах його вихованців Рейнгольд Моріцович постає людиною, яка намагалася приносити людям добро своєю працею та допомогою. Як його вчитель, Р. Глієр особистим прикладом вчив, як жити, мислити, працювати, навіть говорити. Небагатослівний, він намагався у бесідах з учнями бути добрим, мудрим, ніколи нікого не засуджувати. Навіть коли на урок приносили посередні твори, Рейнгольд Моріцович промовляв свою сакраментальну фразу: «Ну чого там... Бог з ним». Б. Лятошинський згадував, як невимовно важко Р. Глієру було критикувати невдалі твори, які приносили у клас. Але професор знаходив вірні слова, без образ вказуючи на технічні недоліки. Перш ніж приступити до розгляду твору учня, Рейнгольд Моріцович розпочинав зі своєїрідної прелюдії – питання, що відволікало від основного: «Скажіть, будь ласка, де ви купували такий якісний нотний папір?». А далі йшов детальний аналіз поліфонічних, тематичних та інших структурних прийомів твору. А завершувалось делікатним побажанням: «От бачите, скільки треба переробити». Надзвичайно рідко застосовувалась, як згадує І. Белза, «вища міра»: «Так писати не можна»¹.

Київський клас композиції Р. Глієра – це О. Кошиць, О. Карцев, В. Грудін, Б. Лятошинський і Л. Ревуцький, В. Дукельський і, звісно, Юліан Скрябін. Боляче переживав Рейнгольд Моріцович смерть геніального хлопчика, сина

¹ Белза И. Ф. Р. М. Глиэр // О музыкантах XX века. Избранные очерки. – М., 1979. – С. 48.

Олександра Миколайовича Скрябіна, Юліана, якого ніжно називав «хлопчиком у білій шубці» – так запам'яталась ця надзвичайно романтична дитина, яку привела мама на перший урок до професора. Всі вчителі з особливим відчуттям любові і відповідальності займались з цим унікальним хлопчиком – і Б. Яворський, і Я. Степовий, і молодий Б. Лятошинський, якому Глієр іноді доручав продивлятися завдання у класі композиції. «Він був абсолютно беззахисним, а деякі учні консерваторії не приховували своєї заздрості до нього», – згадував пізніше Борис Миколайович¹. Згодом Глієр знайшов можливість опублікувати кілька прелюдій цієї геніальної дитини. Як справжній майстер, Р. Глієр не тільки підтримував своїм авторитетом молоді таланти, але і допомагав їм знайти свій шлях у мистецтві. «Професор ніколи не змушував нас рівнятися в одну лінію, не заважав розвиватись нашим бажанням», – напише пізніше про свого вчителя Борис Лятошинський. «Він тільки вимагав від нас не втрачати безпосередності наших висловлювань, а особливо все життя підвищувати професійний рівень»². Саме тому такі різні за своїми стильовими уподобаннями його вихованці, як у Київській, так і в Московській консерваторії – від С. Прокоф'єва, О. Мосолова до А. Хачатуряна і В. Дукельського.

В архіві Р. М. Глієра зберігаються унікальні маловідомі джерела – 24 кореспонденції С. Прокоф'єва до свого вчителя, які змушують нас переглянути усталені факти щодо спілкування Рейнгольда Моріцовича з Сергієм тільки у дитячому віці. Творчі стосунки обох музикантів продовжувались майже до від'їзду Прокоф'єва за кордон, і судячи з листування, останній продовжував показувати свої твори вчителю і в період навчання у Петербурзькій консерваторії і багато років

¹ Белза И. Ф. Р. М. Глиэр // О музыкантах XX века. Избранные очерки. – М., 1979. – С. 53–54.

² Лятошинский Б. Н. Музыкант. Учитель. Друг // Рейнгольд Моричевич Глиэр. Статьи. Воспоминания. Материалы. – Т. 1. – М.; Л.: Музыка, 1965. – С. 70.

після її закінчення. Як відомо, відносини з А. Лядовим у С. Прокоф'єва не склались і майже всі свої твори молодий композитор привозив до Москви, пізніше – до Києва за консультацією і порадою вчителя. «А сочиняю я пока мелкие фортепианные пьески. Все как-то не докончить репризу у финала моей четвертой сонаты. Лядову своих сочинений не показываю, так как за них он вероятно выгнал бы меня из класса <...> новую музыку с интересными гармониями и неожиданностями он ругает на чем свет стоит»¹.

Листування двох митців продовжувалось в період навчання Рейнгольда Глієра у Німеччині і період перебування у Києві. З кореспонденції Прокоф'єва відчувається, що Рейнгольд Моріцович не тільки виконував роль вчителя, а й був для нього другом, наставником, радником. Зі свого боку, Сергій Сергійович уважно слідкував за творчістю Р. Глієра: «Ваша симфония была взята, просмотрена, проиграна <...> очень хочется поскорее увидетъ симфонию в четырехручном переложении – мы бы с Мясковским уж поиграли как следует»². З листів стають відомими і факти допомоги Р. Глієра у справі виконання творів С. Прокоф'єва у Москві і Києві, де часто за диригентським пультом стояв сам вчитель. Цікавим є лист, з якого стають очевидними і старання Р. Глієра познайомити С. Прокоф'єва з Б. Юргенсоном і налагодити справу видання кращих опусів учня.

Поза цією доповіддю залишається ще багато яскравих сторінок діяльності Р. Глієра в Києві – управління симфонічним оркестром ім. М. В. Лисенка, ініціативи у справі редакційно-творчого опрацювання спадщини М. Лисенка – «Наталки Полтавки», «Чорноморців», антракту з «Тараса Бульби», що був виконаний під орудою Р. Глієра 1914 року, вклю-

¹ Письмо С. С. Прокофьева Р. М. Глиэру от 10. 02. 1908 г. // РДАЛМ. – Ф. 2085. – Оп. 1. – Спр. 1.

² Письмо С. С. Прокофьева Р. М. Глиэру от 19. 11. 1908 г. // РДАЛМ. – Ф. 2085. – Оп. 1. – Спр. 1.

чення до навчальних програм творів М. Леонтовича, українська тематика творчості композитора, а також таємниці сім'ї Глієрів, долі його батька і брата, відносин з друзями і колегами по творчості. Але безсумнівним залишається те, що період перебування Р. М. Глієра у Києві – одна із золотих сторінок музичної історії не тільки нашого вузу, але і всієї української культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белза И. Ф. Р. М. Глиэр // О музыкантах XX века. Избранные очерки. – М. : Советский композитор, 1979. – С. 42–59.
2. Записные книжки Р. М. Глиэра // РДАЛМ. – Ф. 2085. – Оп. 1. – Спр. 366. – Арк. 48–49.
3. Материалы о работе Р. М. Глиэра в Киевской и Московской консерваториях (1914–1946) // РДАЛМ. – Ф. 2085. – Оп. 1. – Спр. 1160.
4. Михайлов К. Из истории Киевской консерватории // Академія музичної еліти України: Історія і сучасність: До 90-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. – К. : Муз. Україна, 2004. – С. 51–96.
5. Лятошинский Б. Н. Музыкант. Учитель. Друг // Рейнгольд Морицевич Глиэр. Статьи. Воспоминания. Материалы. – Т. 1. – М.; Л. : Музыка, 1965. – С. 67–75.
6. Письмо Б. Л. Яворского Р. М. Глиэру от 09. 07. 1910 г. // РДАЛМ. – Ф. 2085 – Оп. 1. – Справа 1081.
7. Письмо Б. Л. Яворского Р. М. Глиэру от 09. 07. 1916 г. // РДАЛМ. – Ф. 2085 – Оп. 1. – Спр. 1081.
8. Письмо В. Полинцевой-Богданович Р. М. Глиэру. 1930 год. // РДАЛМ. – Ф. 2085. – Оп. 1. – Спр. 517.
9. Письмо Г. Г. Нейгауза Р. М. Глиэру, июнь 1919 г. // РДАЛМ. – Ф. 2085. – Оп. 1. – Спр. 829.
10. Письмо С. С. Прокофьева Р. М. Глиэру от 10. 02. 1908 г. // РДАЛМ. – Ф. 2085. – Оп. 1. – Спр. 1.
11. Письмо С. С. Прокофьева Р. М. Глиэру от 19. 11. 1908 г. // РДАЛМ. – Ф. 2085. – Оп. 1. – Спр. 1.

Маріанна Копиця. Діяльність Рейнгольда Глієра в Києві: джерелознавчий погляд. Автор аналізує діяльність Р. Глієра у період його перебування у Києві. Постать митця окреслюється з точки зору його роботи як ректора, педагога, диригента. Використовуються матеріали з архіву Р. Глієра, у тому числі листування з його друзями та учнями.

Ключові слова: архів Глієра, Київська консерваторія, Глієр-ректор, Глієр-диригент, учні Глієра.

Марианна Копица. Деятельность Рейнгольда Глиэра в Киеве: источниковедческий взгляд. Автор анализирует деятельность Р. Глиэра в период его пребывания в Киеве. Личность художника очерчивается с точки зрения его работы как ректора, педагога, дирижера. Используются материалы из архива Р. Глиэра, в том числе его переписка с друзьями и учениками.

Ключевые слова: архив Глиэра, Киевская консерватория, Глиэр-ректор, Глиэр-дирижер, ученики Глиэра.

Marianna Kopytsya. Reinhold Glier's Activity in Kyiv: from the Point of View of Source Study. The author analyses Glier's activity during his indwelling in Kyiv. The figure is delineated as a principle, a pedagogue, a conductor. The author uses materials from Glier's archive, including correspondence to his friends and students.

Key words: Glier's archive, Kyiv Conservatory, Glier as a principle, Glier as a conductor, Glier's disciples.